

**Universitatea „Babeş-Bolyai”
Facultatea de Istorie Si Filosofie
Anul universitar 2008-2009
Semestrul II**

I. Informații generale despre curs, seminar, lucrare practică, laborator

Titlul disciplinei: **Istoria medie a României (II)**

Codul: HIR1207

Număr de credite: 7

II. Informații despre titularul de curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Nume, titlu științific: Ovidiu GHITTA, conf. univ. dr.

**Introducere în Istoria medie a României
(partea a II-a)**

Curs general cu studenții din anul I (Istorie), semestrul II, 7 săptămâni

Obiective: - cursul își propune să-i introducă pe studenți în problematica specifică a secolelor XVI-XVIII, secole în care elementele definiției pentru evul mediu încep să se întrepătrundă cu cele ce anunță modernitatea, cedând treptat locul în fața lor. Sînt avute în vedere cîteva domenii majore (politic, demografic, social, instituțional, religios, cultural), prin care se exemplifică dinamica acestui complicat și deloc liniar proces istoric.

Tematica:

1-2 . Transilvania, Moldova și Țara Românească în secolele XVI-XVIII

- Periodizare, concepte: evul mediu tîrziu sau epoca modernă timpurie?; prezentarea unor puncte de vedere privind trecerea de la medieval la modern și a criteriilor utilizate în delimitarea perioadelor istorice.
- Cadru politic de epocă. Evoluția raporturilor politice în Europa Centro-Orientală și efectele acesteia asupra celor trei principate dunărene. De la principiul echilibrului de forțe la „Chestiunea Orientală”.
- Studii de caz: formarea Principatului Transilvania, Războiul de 15 Ani, dinamica raporturilor Țării Românești și Moldovei cu Imperiul Otoman în secolul XVII, Transilvania între otomani și Habsburgi, Secolul domniilor fanariote
- **Bibliografie:** 1.) B. Murgescu, *De la medieval la modern. O alternativă la periodizarea tradițională: epoca modernă timpurie*, (extras din *Studii și articole de istorie*, LXVI), București, 2001, p. 5-18; 2.) M. Călinescu, *Cinci fețe ale modernității*, Univers, București, 1995, p. 24-46; 3.) P. Prodi, *Introduzione allo studio della Storia moderna*, Il Mulino, 1999, p.

47-54; 4.) Cr. Feneșan, *Constituirea Principatului autonom al Transilvaniei*, Ed. Enciclopedică, București, 1997, p. 119-177; 5.) *Istoria României* (autori: M. Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor), Ed. Enciclopedică, București, 1998, p. 225-243, 255-275, 283-285, 318-320, 328-332; 6.) V. Ciobanu, *Politică și diplomatie în secolul al XVII-lea. Țările Române în raporturile polono-otomano-habsburgice (1601-1634)*, Ed. Academiei, București, 1994, p.17-229; 7.) L. Boicu, *Principatele române în raporturile politice internaționale. Secolul al XVIII-lea*, Ed. Junimea, Iași, 1986.

3. Populație, alimentație și habitat în secolele XVI-XVIII

- Dinamica demografică; factori de corecție negativă (fluctuațiile climei, foametea, epidemiile, războaiele); politici de refacere a fondului demic (colonizări, slobozii); densitatea populației; izvoare statistice de epocă
- Hrana și băutura: larg consum și lux; “revoluții alimentare” în secolele XVII-XVIII
- Sate și orașe în epoca premodernă: tipologii, transformări structurale
- **Bibliografie:** 1.) P. Cernovodeanu, P. Binder, *Cavalerii apocalipsului*, Ed. Silex, București, 1993, p. 43-207; 2.) B. Murgescu, *Istorie românească-Istorie universală*, Ed. Erasmus, București, 1994, p. 9-23; 3.) *Istoria Transilvaniei* (coordonatori Ioan Aurel Pop, Thomas Năgler și András Magyari), vol. II, Cluj-Napoca, 2005, p. 189-207; 4.) *Istoria Românilor*, vol. VI, București, 2002-2003, p. 123-137; 5.) T. Nicoară, *Transilvania la începuturile epocii moderne (1680-1800)*, P.U.C., Cluj-Napoca, 1997, p. 11-29; 6.) Ștefan Lemny, *Sensibilitate și istorie în secolul XVIII românesc*, Ed. Meridiane, București, 1990, p. 27-61; 7.) R. Sarti, *Vita di casa. Abitare, mangiare, vestire nell'Europa moderna*, Ed. Laterza, 2006, p. 104-243..

4. Categoriile sociale în Transilvania, Moldova și Țara Românească în secolele XVI-XVIII

- Stările din Transilvania (nobilimea, sașii, secuii): statut social și juridic, niveluri de structurare, spirit corporativ și tensiuni interne. Apariția unor noi categorii privilegiate în secolele XVII-XVIII.
- Boierimea din Țara Românească și Moldova în secolele XVI-XVIII: criterii de apartenență la Stare; niveluri de structurare internă; rețele de clientelă sau de fidelitate; mobilitate socială; competiția cu „levantinii”.
- Țărănimea liberă în secolele XVI-XVIII.
- Țărănimea aservită din Transilvania, Țara Românească și Moldova: de la „legarea de glie” la desființarea servituții personale.
- **Bibliografie:** 1.) Gh. I. Brătianu, *Sfatul domnesc și Adunarea Stărilor în Principatele române*, Ed. Enciclopedică, București, 1995, p. 74-178; 2.) V. Barbu, *De bono coniugali. O istorie a familiei din Țara Românească în secolul al XVII-lea*, București, 2003, passim; 3.) *Istoria Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca, 2005, p. 207-235; 4.) I. Costea, *Solam virtutem et nomen bonum. Nobilitate, etnie, regionalism în Transilvania princiară*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2005, p. 36-197; 5.) *Istoria Românilor*, București, 2002-2003, vol. V, p. 409-414, 483-488, vol. VI, p. 78-99, 502-509, 540-551; 6.) D. Prodan, *Problema iobăgiei în Transilvania 1700-1848*, Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1989, p. 350-364..

5. Statul în secolele XVI-XVIII

- Cadrul teritorial
- Puterea princiară (domnească) și Stările: modele și realități politice, sisteme de guvernare. Reformismul austriac și fanariot
- Între tradiție și inovație: administrația, fiscalitatea, justiția, aparatul militar, ideologia puterii.
- **Bibliografie:** 1.) *Istoria Românilor*, București, 2002-2003, vol. V, p. 515-669, 679-712, vol. VI, p. 303-323, 351-404; 2.) Jean Bérenger, *Histoire de l'Empire des Habsbourg*, Paris, 1990, p. 485-520; 3.) D.H. Mazilu, *Voievodul dincolo de sala tronului*, Polirom, 2003, p. 267-329; 3.) Graeme Murdock, "Freely Elected in Fear": *Princely Elections and Political Power in Early Modern Transylvania*, în *Journal of Early Modern History*, 7, 3-4, 2003, p. 213-244; 5.) P. Prodi, *Introduzione allo studio della Storia moderna*, Il Mulino, 1999, p.68-78; 6.) Hagen Schulze, *Stat și națiune în istoria europeană*, Polirom, 2003, p. 34-97;

6. Biserica în secolele XVI-XVIII

- Ortodoxia, catolicismul și denogațiile protestante în secolele XVI-XVIII.: clarificări doctrinare, dinamici instituționale, modele devoționale promovate, controlul asupra credincioșilor.
- Misionarism, dialog inter-confesional și interferențe într-un spațiu de frontieră culturală și religioasă. Apariția Bisericii unite (greco-catolice)
- Biserica și Statul în "epoca confesionalizării": disciplinarea socială
- **Bibliografie:** 1.) *Istoria Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca, 2005, p. 235-277, 369-393; 2.) M. Crăciun, *Protestantism și ortodoxie în Moldova secolului al XVI-lea*, Oradea, 1996, p. 56-197; 3.) G. Murdock, *Calvinism on the Frontier 1600-1660. International Calvinism and the Reformed Church in Hungary and Transylvania*, Oxford, 2000, p. 10-45; 4.) C. Ghițulescu, *În șalvari și cu ișlic. Biserica, sexualitate, căsătorie și divorț în Țara Românească a secolului al XVIII-lea*, Humanitas, 2004, p. 21-71; 5.) O. Ghitta, *Nașterea unei biserici*, P.U.C., 2001, p. 31-151.

7. Cultura în secolele XVI-XVIII

- Curente culturale: umanism, baroc, iluminism
- Domenii de creație culturală și tipuri de creatori
- Instituții de cultură: învățământul, tipografiile, bibliotecile
- Artă și societate
- **Bibliografie:** 1.) *Istoria României* (autori: M. Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor), București, 1998, p. 275-282, 334-344; 2.) *Histoire de la Transylvanie*, Budapest, 1992, p. 280-286, 331-340, 383-395; 3.) *Istoria Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca, 2005, p. 277-343; 4.) D. Radosav, *Cultură și umanism în Banat (secolul XVII)*, Timișoara, 2003, p. 97-235; 5.) R. Theodorescu, *Civilizația românilor între medieval și modern*, București, 1987, vol. I, p. 184-264, vol. II, p. 5-119.

Bibliografie generală:

1. *Istoria României* (autori: M. Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor), Ed. Enciclopedică, București, 1998, 616 p.
2. *Istoria Românilor*, vol. V-VI, Ed. Enciclopedică, București, 2002-2003.

3. *Istoria Transilvaniei* (coordonatori Ioan Aurel Pop, Thomas Năgler și András Magyari), vol. II, Institutul Cultural Român, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2005, 448 p.
4. *Histoire de la Transylvanie*, Budapest, 1992, 742 p.
5. Gh. I. Brătianu, *Sfatul domnesc și Adunarea Stărilor în Principatele române*, Ed. Enciclopedică, București, 1995, 328 p.
6. B. Murgescu, *Istorie românească-Istorie universală*, Ed. Erasmus, București, 1994, 150 p.
7. D. Prodan, *Supplex Libellus Valachorum. Din istoria formării națiunii române*, București, 1984, 517 p.
8. P. Prodi, *Introduzione allo studio della Storia moderna*, Il Mulino, 1999, 257 p.

Forma de verificare: examen scris, la sfârșitul semestrului II